

ЗАКОН О РАТНИМ МЕМОРИЈАЛИМА

Глава I

УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Садржина закона

Члан 1.

Овим законом уређују се питања од значаја за заштиту, редовно одржавање, инвестиционо одржавање, уређење, уклањање и финансирање одржавања и уређења ратних меморијала, успостављање и вођење прописаних евиденција, као и друга питања од значаја за ратне меморијале у Републици Србији и иностранству.

Значење појединих појмова

Члан 2.

Поједини изрази употребљени у овом закону, имају следеће значење, у смислу овог закона:

- 1) **ратни меморијал** јесте војно гробље, појединачни гроб, надгробни споменик, спомен костурница, спомен капела, спомен црква, споменик, јавно спомен обележје, спомен плоча, место страдања, знаменито место и други пијететни симбол од значаја за неговање традиције ослободилачких ратова Србије;
- 2) **место страдања** јесте место и шира просторна целина на којој су вршене егzekуције, злостављања заточених у затворима и заробљеништву, са или без похрањених хуманих остатака, гробница или гробова;
- 3) **знаменито место** јесте место и шира просторна целина на којој су се догодили ратни догађаји од посебног историјског значаја и утицаја на ратне исходе за Републику Србију;
- 4) **јавно спомен обележје** јесте споменик или други фигурални објекат, скулптурално или архитектонско дело на површини јавне намене, који је у вези са знаменитим личностима или историјским догађајима из ратних периода;
- 5) **погинуло лице** јесте лице које је изгубило живот услед ратних догађаја;
- 6) **заштита ратних меморијала**, у смислу овог закона, подразумева спречавање пропадања и оштећења и одржавање у достојанственом и препознатљивом стању, као и спречавање неовлашћене измене, дораде, измештања, замене или уклањања ратног меморијала или његовог дела;
- 7) **редовно одржавање** подразумева све радове који се изводе у циљу заштите, а нарочито:
  - (1) одржавање писаних и других ознака на надгробним плочама и споменицима да би били видљиви и читки,
  - (2) неговање и обнављање засада, зеленила и цвећа,
  - (3) уредно одржавање ограда, приступних путева, стаза и других објеката;
- 8) **инвестиционо одржавање** подразумева реконструкцију, санацију и конзервацију;
- 9) **уређење ратног меморијала** подразумева обележавање простора ратног меморијала на видљив начин, изградњу или постављање новог ратног меморијала,

радње поводом ексхумација, премештања на нову локацију у земљи и иностранству, као и концентрацију посмртних остатака.

Глава II

САВЕТ ЗА НЕГОВАЊЕ ТРАДИЦИЈЕ ОСЛОБОДИЛАЧКИХ РАТОВА СРБИЈЕ

Члан 3.

Образује се Савет за неговање традиције ослободилачких ратова Србије ради давања мишљења поводом предлога за уређење ратног меморијала и уклањања ратног меморијала (у даљем тексту: Савет).

Састав Савета

Члан 4.

Савет има седам чланова, које именује министар надлежан за послове неговања традиције ослободилачких ратова Србије (у даљем тексту: министар), на период од четири године, и то:

- 1) једног члана из реда професора историје, на предлог Филозофског факултета Универзитета у Београду, Нишу, Приштини (са седиштем у Косовској Митровици) и Новом Саду;
- 2) једног члана из реда истакнутих личности из области науке и уметности, на предлог Српске академије науке и уметности;
- 3) четири члана из реда органа државне управе, од којих два члана на предлог министарства надлежног за неговање традиције ослободилачких ратова Србије (у даљем тексту: Министарство), једног члана на предлог министарства надлежног за спољне послове и једног члана на предлог министарства надлежног за послове одбране;
- 4) једног члана на предлог Републичког завода за заштиту споменика културе.

Чланови Савета из својих редова бирају председника Савета.

Председник и чланови Савета немају право на накнаду за рад.

Члан 5.

Стручну и административно-техничку потпору Савету пружа Министарство.

Савет подноси Министарству извештај о свом раду најмање једанпут годишње.

Савет доноси Пословник о свом раду.

Глава III

СПРОВОЂЕЊЕ ЗАШТИТЕ РАТНИХ МЕМОРИЈАЛА

Члан 6.

Средства за уређење, инвестиционо и редовно одржавање ратних меморијала обезбеђују се у буџету Републике Србије у складу са законом, као и путем поклона и донација.

Заштита ратних меморијала у Републици Србији

Члан 7.

Заштиту ратних меморијала у Републици Србији спроводе Министарство и јединице локалне самоуправе према месту где се ратни меморијал налази, као и министарство надлежно за послове одбране у оквиру војних објеката.

Када се ратни меморијал налази ван простора јавног гробља или простора које је у својини Републике Србије, власник, закупач или други корисник непокретности је дужан да му обезбеди приступ како би се спровеле потребне мере заштите или одавала пошта жртвама.

Члан 8.

Министарство надлежно за послове одбране се стара о редовном одржавању ратних меморијала који се налазе у оквиру војних објеката, а средства се планирају и обезбеђују из буџета Републике Србије.

Јединица локалне самоуправе се стара о редовном одржавању ратних меморијала који се налазе на њеној територији, а средства се планирају и обезбеђују у буџету јединице локалне самоуправе.

Јединица локалне самоуправе је у обавези да непосредну околину ратних меморијала заштити од обављања непримерених активности или изградње објеката чија намена није примерена.

Члан 9.

Изузетно од члана 8. став 2. овог закона, у циљу спречавања пропадања и оштећења ратних меморијала у Републици Србији који су од значаја за неговање традиције ослободилачких ратова Србије министар, на предлог надлежног завода за заштиту споменика културе, доноси акт о начину и висини учешћа у трошковима редовног одржавања, које је у надлежности јединице локалне самоуправе.

Члан 10.

Предлог за инвестиционо одржавање ратних меморијала даје надлежни завод за заштиту споменика културе Министарству.

Иницијативу за инвестиционо одржавање ратних меморијала могу поднети државни органи, органи територијалне аутономије, јединице локалне самоуправе, правна и физичка лица, дипломатско-конзуларна представништва страних држава и удружења, Министарству, преко надлежног завода за заштиту споменика културе.

Члан 11.

Поступак реализације програма мере заштите, инвестиционог одржавања и уређења ратних меморијала у Републици Србији ближе ће прописати министар.

Члан 12.

Јединица локалне самоуправе је дужна да најкасније до 30. новембра сваке године, достави Министарству извештај о броју, врсти и техничком стању ратних меморијала.

Члан 13.

Јединица локалне самоуправе, уз претходно прибављену сагласност Министарства, може да премести, уклони или инвестиционо одржава ратни меморијал.

Јединица локалне самоуправе ће се старати о извршењу решења о уклањању ратног меморијала.

Заштита ратних меморијала у иностранству

Члан 14.

Ратни меморијали у иностранству уређују се, редовно и инвестиционо одржавају у складу са прописима државе на чијој територији се налазе и, по правилу, на начин на који се уређују и одржавају ратни меморијали других држава, ако међународним уговором између Републике Србије и те државе није другачије одређено.

О уређењу, редовном и инвестиционом одржавању ратних меморијала у иностранству стара се Министарство, у сарадњи са министарством надлежним за спољне послове.

Ради вршења послова из става 2. овог члана територијално надлежна дипломатско-конзуларна представништва достављају Министарству извештаје о стању свих ратних меморијала до 30. септембра текуће календарске године.

На основу предлога мера за редовно одржавање и предлога за инвестиционо одржавање ратних меморијала, које даје републичка установа надлежна за заштиту споменика културе, територијално надлежно дипломатско-конзуларно представништво закључује уговоре о редовном одржавању и инвестиционом одржавању ратних меморијала.

Члан 15.

Поступак реализације програма мере заштите, редовног и инвестиционог одржавања и уређења ратних меморијала у иностранству споразумно ће прописати министар и министар надлежан за спољне послове.

Заштита ратних меморијала припадника страних оружаних снага у Републици Србији

Члан 16.

Ратни меморијали припадника страних оружаних снага на територији Републике Србије одржавају се и уређују у складу са прописима Републике Србије.

Подаци на ратним меморијалима припадника страних оружаних снага у Републици Србији исписују се прво на српском језику и ћириличким писмом, а потом на језику и писму народа коме припадају.

Члан 17.

За редовно и инвестиционо одржавање ратних меморијала припадника страних оружаних снага на територији Републике Србије надлежне су стране државе преко својих дипломатско-конзуларних представништава, уколико међународним уговором између Републике Србије и те државе није другачије одређено.

Страна дипломатско-конзуларна представништва дужна су да за уређење и уклањање ратних меморијала припадника страних оружаних снага прибаве потребне сагласности у складу са прописима Републике Србије.

Глава IV

УРЕЂЕЊЕ И УКЛАЊАЊЕ РАТНИХ МЕМОРИЈАЛА

Члан 18.

Предлог за уређење или уклањање ратних меморијала могу поднети државни органи, органи територијалне аутономије, јединице локалне самоуправе, правна и физичка лица.

Уређење или уклањање ратних меморијала може се вршити само на основу решења издатог од стране Министарства.

Члан 19.

Предлог за изградњу или постављање ратног меморијала мора да садржи:

- 1) податке о подносиоцу (име и презиме, адреса);
- 2) опис конкретног догађаја који је у складу са тековинама ослободилачких ратова Србије;
- 3) опис ратног меморијала;
- 4) предлог текста који ће бити исписан на ратном меморијалу;
- 5) предлог места подизања ратног меморијала са катастарским подацима;
- 6) идејни пројекат;
- 7) дозволе и сагласности које издају надлежни органи у складу са прописима којима се уређује област планирања и изградње и област енергетике;
- 8) дозволе и сагласности које издају надлежни органи у складу са прописима из области заштите културних добара, у случају да се планира изградња или постављање ратног меморијала у оквиру непокретних културних добара, њихове заштићене околине или добара под претходном заштитом;
- 9) предлог начина одржавања ратног меморијала.

Члан 20.

Предлог за уклањање ратног меморијала мора да садржи релевантне доказе:

- 1) да својом садржином не одговара историјским или стварним чињеницама;
- 2) да вређа опште и државне интересе, национална и верска осећања или јавни морал;
- 3) да је посвећен догађају који није у складу са тековинама ослободилачких ратова Србије, или симболизује губитак суверенитета, територијалног интегритета, целокупности и независности или слободе Републике Србије;
- 4) да је подигнут лицу које је заступало фашистичке, нацистичке, шовинистичке, сепаратистичке идеје или идеологије, или које је било сарадник агресора, окупатора, њихових савезника или помагача.

Предлог за уређење, премештање и уклањање ратног меморијала мора да садржи дозволе и сагласности које издају надлежни органи у складу са прописима из области заштите културних добара.

Члан 21.

Решење о уређењу и уклањању ратног меморијала доноси министар, по претходно прибављеним мишљењима Савета и надлежне установе за заштиту споменика културе.

Решење из става 1. овог члана је коначно и против њега се може водити управни спор, у складу са законом којим се уређују управни спорови.

У случају подношења тужбе на решење о уклањању ратног меморијала из става 2. овог члана, одлаже се извршење тог решења док суд не одлучи по захтеву тужиоца за одлагање.

Члан 22.

Државним органима, органима територијалне аутономије, јединицама локалне самоуправе, правним и физичким лицима није дозвољена изградња или постављање ратног меморијала:

- 1) ако својом садржином не одговара историјским или стварним чињеницама;
- 2) ако вређа опште и државне интересе, национална и верска осећања или јавни морал;
- 3) ако је посвећен догађају који није у складу са тековинама ослободилачких ратова Србије, или симболизује губитак суверенитета, територијалног интегритета, целокупности и независности или слободе Републике Србије;
- 4) лицу које је заступало фашистичке, нацистичке, шовинистичке, сепаратистичке идеје или идеологије, или које је било сарадник агресора, окупатора, њихових савезника или помагача.

Под лицима из става 1. тачка 4) овог члана не сматрају се лица која су рехабилитована у складу са Законом о рехабилитацији.

Глава V

ЕВИДЕНЦИЈЕ

Члан 23.

Јединствену евиденцију о свим ратним меморијалима у Републици Србији, српским ратним меморијалима у иностранству, као и о ратним меморијалима припадника страних оружаних снага у Републици Србији води Министарство.

Евиденцију о ратним меморијалима са своје територије воде и јединице локалне самоуправе, као и надлежне установе за заштиту споменика културе.

Евиденцију о ратним меморијалима у иностранству воде и територијално надлежна дипломатско-конзуларно представништва Републике Србије, као и републичка установа надлежна за заштиту споменика културе.

Садржину и изглед евиденција из овог члана прописује министар, уз претходно прибављену сагласност министарства надлежног за спољне послове и министарства надлежног за послове заштите културних добара.

Евиденције из овог члана чувају се трајно.

Члан 24.

Министарство води јединствену евиденцију о погинулим лицима почев од Првог балканског рата.

Евиденција из става 1. овог члана успоставља се у статистичке и научноистраживачке сврхе.

Посебан циљ евиденције из става 1. овог члана је обједињавање података о погинулим из постојећих евиденција које воде надлежни државни органи и организације у Републици Србији, као и друга правна лица.

Ради размене података и информација од значаја за успостављање евиденције из става 1. овог члана, Министарство може остварити и међународну сарадњу са надлежним органима других држава и међународним организацијама, у складу са законом и међународним споразумима.

Заштита података обухваћених евиденцијом из става 1. овог члана остварује се у складу са законом који уређује област заштите података о личности.

Евиденција из става 1. садржи следеће податке о погинулом:

- 1) име, име једног родитеља и презиме погинулог;
- 2) датум и околности погибије;
- 3) место погибије;
- 4) место сахрањивања.

На захтев Министарства, државни органи, организације и друга правна лица дужна су да дају податке о погинулим лицима којима располажу у оквиру евиденција које воде.

Евиденције из овог члана чувају се трајно.

Глава VI

КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 25.

Новчаном казном у висини од 100.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у органу јединице локалне самоуправе ако поступи супротно члану 8. ст. 2. и 3. овог закона.

Новчаном казном у висини од 100.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у органу јединице локалне самоуправе ако поступи супротно члану 12. овог закона.

Новчаном казном у висини од 100.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у органу јединице локалне самоуправе ако поступи супротно члану 13. овог закона.

Новчаном казном у висини од 100.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у правном лицу ако поступи супротно члану 18. став 2. овог закона.

Новчаном казном у висини од 100.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у правном лицу ако поступи супротно члану 22. овог закона.

За прекршај из ст. 4. и 5. овог члана казниће се правно лице новчаном казном у висини од 1.000.000 до 2.000.000 динара.

За прекршај из ст. 4. и 5. овог члана казниће се физичко лице новчаном казном у висини од 100.000 до 150.000 динара.

Глава VII

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 26.

Прописи за спровођење овог закона донеће се у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Надзор над спровођењем овог закона врши Министарство.

До доношења прописа из става 1. овог члана примењиваће се подзаконски акти донети на основу прописа који престају да важе даном ступања на снагу овог закона, уколико нису у супротности са њим.

Члан 27.

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе:

- 1) Закон о уређивању и одржавању гробља бораца („Службени гласник СРС”, бр. 22/64, 51/71 и 11/76);
- 2) Закон о обележавању и одржавању гробаља и гробова припадника савезничких армија и других страних армија на територији Југославије („Службени лист СФРЈ”, број 60/75);
- 3) Закон о гробљима и гробовима бораца у иностранству („Службени лист СФРЈ”, бр. 29/73 и 29/76).

Члан 28.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.